

POKUS

- Změřte dobu T jako funkci efektivního členu gravitačního zrychlení g_{eff}
- Změřte dobu T pro různé délky kyvadla L

ÚKOL

Změřte dobu kmitání kyvadla jako funkci efektivního členu gravitačního zrychlení.

SHRNUTÍ

Doba kmitání kyvadla je prodloužená odklopením jeho osy od té horizontální, zatímco efektivní člen gravitačního zrychlení se zmenší.

POŽADOVANÉ PŘÍSLUŠENSTVÍ

1	Variabilní g kyvadlo	5401.U8403950
1	Podpěra pro optickou závoru	5401.U8403955
1	Optická závora	5401.U11365
1	Digitální čítač (230 V, 50 / 60 Hz)	5401.U8533341230
1	Trojnohý stojan 150 mm	5401.U13270
1	Nerezová tyč 470 mm	5401.U15002

ZÁKLADNÍ PRINCIPY

Doba kmitání kyvadla je určena matematicky délkou kyvadla L a zrychlením následkem gravitace g . Efekt gravitačního zrychlení může být předveden nakloněním osy kyvadla, takže její pozice už nebude horizontální.

Když je osa nakloněná, člen gravitačního zrychlení g , který je souběžný s osou g_{par} je neefektivní tím, že osa je stálá (obrázek 1). Zbývající člen, který je efektivní g_{eff} je dán následující rovnicí:

$$(1) g_{eff} = g \cdot \cos\alpha$$

α : sklon osy do horizontální pozice

Když je kyvadlo odchýleno v úhlu ψ z jeho klidové pozice, na zavěšené závaží o hmotnosti m působí zpětná síla následující velikosti:

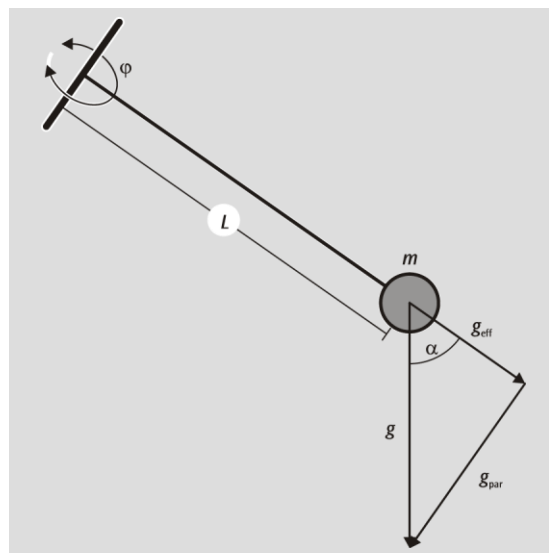
$$(2) F = -m \cdot g_{eff} \cdot \sin\psi$$

Pro malé úhly je rovnice pro kyvadlo následující:

$$(3) m \cdot L \cdot \psi + m \cdot g_{eff} \cdot \psi = 0$$

Úhlová frekvence kyvadla je proto následující:

$$(4) \omega = \sqrt{\frac{g_{eff}}{L}}$$

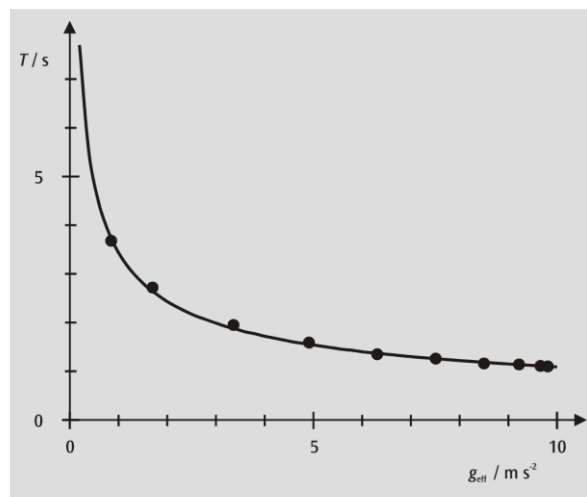
Obrázek 1: Variabilní g kyvadlo (schéma).

VYHODNOCENÍ

Rovnice (4) naznačuje, že doba kmitání kyvadla je následující:

$$T = 2\pi \sqrt{\frac{L}{g_{eff}}}$$

To znamená, že zkrácením kyvadla způsobíme, že doba kmitání bude kratší a snížením efektivního členu gravitačního zrychlení způsobíme, že doba kmitání bude delší.

Obrázek 2: Doba kmitání kyvadla jako funkce efektivního členu gravitačního zrychlení. Křivka spočítána pro délku kyvadla o délce $L = 30 \text{ cm}$.

HELAGO-CZ, s.r.o.

Kladská 1082

500 03 Hradec Králové

Tel.: 495 220 229

Fax: 495 220 154

E-mail: info@helago-cz.cz

<http://www.helago-cz.cz>

